
Relasjonsorientert praksis og stabile læringsfellesskap

– kontekstuelle og relasjonelle forhold i klasserom på skoler med lite atferdsproblemer

Anne Kostøl
Senter for praksisrettet utdanningsforskning, Høgskolen i Hedmark

Sølvi Mausethagen
Senter for profesjonsstudier, Høgskolen i Oslo

Denne artikkelen presenterer og diskuterer kontekstuelle forhold i klasserom med henholdsvis store og små kjennetegn på atferdsproblemer. Ut fra en stor undersøkelse ble tre skoler med lite atferdsproblemer og tre skoler med større atferdsproblemer valgt ut for nærmere kvalitative studier. Gjennom klasseromsobservasjon og intervju utforsker vi forskjeller og likheter i undervisningspraksis mellom disse gruppene av skoler. Artikkelen presenterer funn fra analyser og drøfter videre hva som kan betegnes som kontekstuelle og relasjonelle forhold i klasserommene på de seks skolene. Som tidligere forskning også har vist, er klasseledelse og gode relasjoner til elevene viktig for å begrense omfanget av atferdsproblemer. Studien viser imidlertid også at måten undervisningen blir organisert på, og hvilke arbeidsmåter som blir valgt, påvirker både elevens atferd og arbeidsinnsats. Dette er mindre vektlagt i tidligere forskning.

Å utvikle læringsmiljøer som støtter og tilrettelegger for faglig og sosial læring er en viktig utfordring både for lærere og skoleledere (Evertson og Wein-

stein 2006). Forekomsten av atferdsproblemer vil påvirke det sosiale miljøet på skolen og mulighetene til å skape et positivt læringsmiljø i klasserommet (Van Tartwijk, Den Brok, Veldman og Wubbels 2009). Eksisterende norsk forskning beskriver hvordan sosiale og atferdsmessige problemer er blant de mest alvorlige utfordringene for læringsmiljøet i dagens skoler (Nordahl 2000; Kjærnsli et al. 2004; Strømstad, Nes og Skogen 2004). Det kan være vanskelig å anslå nøyaktig hvor store atferdsproblemer i norsk skole er, men undersøkelser i norske og danske skoler viser at mellom 7 og 12 prosent av elevene i alderen 10-17 har det som kan beskrives som et atferdsproblem (Egelund og Foss Hansen 1997; Sørli og Nordahl 1998). Studier fra de andre nordiske landene viser imidlertid at antallet er noe lavere enn i tilsvarende studier i Storbritannia, USA og andre OECD-land (OECD 2009).

Gjennom å ta det vi beskriver som et kontekstuellt og relasjonelt perspektiv, retter vi oppmerksomhet mot det sosiale samspillet som kontinuerlig foregår i klasserommet, både mellom lærer og elev og mellom elever. Relasjoner skapes og opprettholdes gjennom